

libertà, bisogna pagare!“ (Gospôda, če hočete svobode, treba da plačate) in pravi, da še tedaj ni izgubil ta izrek veljave v ustavni Avstriji.

Dr. Prelog se je zopet pritožil proti temu plačilnemu nalogu; od tedaj pa so ga pustili na miru radi te zadeve.

Proti uradom je bil vedno dosleden. Zlasti se je boril l. 1869. z glavarstvom in z graškim namestništvom. Ko se je osnovalo „Politično društvo“, je zahtevalo namestništvo, da se priloži pravilom nemški prevod. Dr. Prelog tega ne stori, temuč se pritoži na ministrstvo, ki je ugodno rešilo tudi to vprašanje.

Te stvari se nam dozdevajo zdaj pač malenkostne; a ta Prelogov nastop je bil tedaj velike važnosti; pomisliti moramo, da se je vse to godilo v najhujši dobi liberalizma, ki je izkušal kršiti zakone po uradih in šolah in jih pokopati. Dr. Prelog je bil v prvi vrsti med tistimi bojevniki, ki so dosledno varovali zakone in tirjali vse pravice za slovenski jezik. Če bi se mirno, malomarno ugodilo zahtevam sodišč in namestništva, bi to uradovanje

sčasoma prešlo v navado in se ukoreninilo tudi na Štajerskem; da smo v tem oziru na boljšem ko na Koroškem, moramo zahvaliti Preloga in njegove sovrstnike.

Nikakor ne pretiravamo, če postavimo tudi dr. Preloga med te može, ki so bili mogočen jez proti tujemu navalu; to nam najbolj potrjuje njegov prijatelj Jurčič, ki je toliko uric presedel na večer s Prelogom v gostilni ali v čitalnici in se pogovarjal prijateljski z njim; ta pravi med drugim: „V onem času je bilo malo Slovencev po Sloveniji, malo po nemškem vplivu najbolj izpostavljenem, zato toliko važnem južnem Štajerju. Zato je tem večja zasluga za one može, kateri so se nerazumljeni od svojega časa in svojih rojakov, s slabim vzgledom na kakov uspeh, ipak težavnemu gmotno nehvaležnemu delu podvrgli in vztrajali dozdej: za može, kakor jih še danes kot starce z mlajšimi vred z dejanjem ali svetom neumorno delati vidimo, kakor dr. Kočever, Terstenjak, Raič i. t. d., med katere dozdej delujoče veterane je spadal tudi Matija Prelog.“ (Konec.)

Siromakova bajta.

Zgodba iz vasi. — Spisal Ivo Česnik.

Davno se je godila ta povest. Umrli so že njeni junaki, in ljudje, ki so mi jo pripovedovali, že dolgo spe v grobeh. Iz nje veje duh ljubezni in hrepenenja po domu. In o ljubezni in hrepenenju pišem tako rad.

Bilo je takole.

I.

Stopil je na preval in se še enkrat ozrl po dolini. Ležala je pod njim kot mlada nevesta, vsa odeta v novo obleko, z rožami v lasih, vesela in sramežljiva obenem. Stegnil je roko in na ustih se mu je pojavil smeh.

„Blažena dolina!“

Pogledal je dol, ki se je razprostiral na drugi strani in kri mu je jela burneje teči po žilah. Stare, sive gube so se zmanjšale, prihuljena postava se je zravnala pokonci, na licih je zažarel sijaj radosti.

„Prelepi dol!“

Ivan Košir je stisnil klarinet pod pazduho, zamahnil s palico po zraku in jo udaril v vas.

„Prijetno mora biti v takile vasi. Mir in pokoj vladata v njej. In miru in pokoja potrebujem na stara leta. Dovolj sem že šalobaril po svetu. Na-

stanil bi se tu, če bi le dobil miren kotiček. Delal bi, počasi bi delal tudi ves teden, da bi le mogel v nedeljo počiti na svojem.“

Pobožne misli so vstajale v srcu Ivana Koširja in bil je dobre volje kot kmet, če mu obrodi trta obilo. Vsa vas se je bleščala v zahajajočem solncu, obrobljena je bila od zelenih travnikov in pisanih vinogradov, pred njo je stala cerkev na malce vzvišenem prostoru in mirno je žuborel potok v mogočnih skokih preko kamenja in skal. Ptici so peli v grmovju in s pašnikov so se čuli zvonci in klici pastirjev. Drugače je bil razlit nad vsem krajem velik, svečan mir.

Ivanu Koširju je bilo pri duši, da bi zavriskal kot fant, čeprav je imel na hrbtu že šest križev. Srečaval je ljudi, ki so se vračali s polja, in jih pozdravljali. In pogovarjali so se z njim prijazno kakor davni znanci.

„Dobri ljudje so tu in bogati najbrže. Morda je Bog sklenil, da zatisnem oči v tem zemskem raju. Ničesar ga ne prosim bolj kot mirnega kota po dolgi hoji.“

Pogledal je proti nebu in oko se mu je zaiskrilo.

Tako je stopal z velikim upom v srcu proti vasi. Pred prvo hišo je postal in se ozrl čez potok. Čepela je tam ob grčelcu napol razdrta bajta, vsa zapuščena, in žalostno so štrlela izpod slame suha strešna rebra.

„Bog me ima rad, saj ve, da sem star in nadložen. Do smrti ne morem laziti okrog kot deseti brat.“

Krenil je v prvo hišo. Bila je velika, lepa in prostorna. Sredi dvorišča je stal vodnjak. Dekla je kalala vodo v korito, da napoji živino.

„Dober večer, mlada!“

„Bog daj!“

„Ali dobim pri vas prenočišče? Ubogi potni človek sem.“

„Stopite v hišo in vprašajte gospodinjo!“

Stopil je v prostorno kuhinjo.

„Dober večer, mati! Ali bi me hoteli prenočiti?“

Gospodinja je kuhala večerjo in se ozrla.

„Sedite, gotovo ste trudni. Ali prihajate od daleč?“

„Iz Gorice. Mati, prav lepo vas prosim za prenočišče.“

„Seveda lahko spite pri nas. A kdo ste?“

Ivan Košir je sedel za mizo in udaril na klarinet, a samo parkrat.

„Godec sem. A tudi delati znam. Koše in cajne pletem iz vrbovja in viter in na polju pomagam, če ni drugače.“

Nehote mu je ušel pogled skozi okno tje na ono staro bajto.

„Čigava je ona podrtina tam gori?“

„Županov je tisti svet in podrtija. Stanovala je nedavno v njej stara Tafinca. Zapustila je vse Kobalu po svoji smrti, ker je bila z njim malo v zlahti.“

„Tako, tako. In župan seveda ne rabi bajte?“

„Nič je ne rabi.“

Skozi duri se je prikazala starka s piskrom v roki. Naguban je bil obraz in suha je bila kot trska. Oči so pa bile žive in čiste kot otrokove.

„Po mleka sem prišla, teta.“

„Precej vam dam, Dora.“

Šla je k omari in ji natočila poln pisker.

„Ali imate tudi pri vas reveže?“ je vprašal Ivan Košir.

„Mož, prav pravite, jaz sem reva, velika reva,“ je odvrnila Dora, ki je bila malo gluha. „Samo bajto imam. No, hvala Bogu, ljudje so tako dobri; veste, mož, vse mi dado, kar je treba. Še nikoli nisem stradala — Odkod ste? Ne zamerite, da vas vprašam.“

„Od nikoder, ker nimam doma. Vi imate vsaj svoj dom, jaz ga pa nimam.“

„A tako, tako. Vsi ne moremo biti bogati. — Bog plačaj, strina! Molila bom za vas in za družino. Bog daj sveti blagoslov, da bi pridelali veliko fižola, turšice in grozdja. — Lahko noč!“

„Lahko noč, Dora!“

Ivan Košir je slabo spal v listju. Mislil je na kočo in župana.

„Lepo bi bilo, da si vsaj na starost ustanovim svoj dom in umrem na svojem kot umirajo vsi dobri kristjani.“

Tiho hrepenenje se ga je polastilo. Tako hrepeni človek samo v noči, ko niso njegova čustva jasna.

Zjutraj se je napotil navsezgodaj k bajti. — Ogledoval je zidove, okna, streho.

„Les je še kolikortoliko dober, zid je tudi za silo, streha je revna. A bo že. Da bi mi le župan dal bajto!“

Krenil je k županu in molil vso pot. Čedno hišo je imel župan in prijazno ga je pogledal, ko mu je pokazal „pravice“.

„Zakaj pa vendar ne greste v mesto, kjer ste rojeni?“

„Šel bi v mesto, a to bi bila moja smrt. Navadil sem se gledati lepo božjo naravo in solnce in živeti med dobrimi ljudmi. Tam bi morda umrl in nihče bi se ne ozrl name v zadnji uri.“

„A čemu vam bo koča? Preperela je vsa, vi ste pa stari in je ne morete sami popraviti.“

„Star sem, to je res. Zato pa potrebujem počitka in kota. Popravim kočo, boste videli. Ogledal sem si jo že popolnoma. Bo, bo, stavim, da bo. Pokrpam streho, zadelam okna, počedim sobe. Znam to, boste videli.“

Po dvorišču so stopale kokoši, pobirale zrnje, ki jim ga je nasula gospodinja in se kavsale iz nevošljivosti. Črnkasti petelin se je koračil na gnoju, brskal in iskal črvov. Zdajnzdaj se mu je zahotelo, da bi zapel. Stegnil je vrat in zakikirikal v mlado jutro. Dva srajčnika sta se lovila pod klonico in se skrivala med vozovi.

Ivan Košir je udaril na klarinet in prileteli so bosonogi in gologlavi otročaji. Prijetni glasovi so se gubili v svežem zraku. Še mati županja je stopila na prag in se uprla v boke.

„Gospod župan, lepo prosim, dajte mi bajto! Ne bom delal nadleže vasi. Trudil se bom sam in preživljal.“

„Kaj bajta! Bojim se, da nam zbolite, potem vas bomo pa redili. Ali naj vas pošljemo potem v mesto, ko ne boste mogli nikamor! Saj nismo judje.“

„Nič strahu, gospod župan! Prihranil sem si nekaj za silo. Ne veste, kako je to hudo, če je

človek brez doma. Lazi okrog in se postara. Zalosten je samega sebe in nima prostorčka, da položi nanj svojo trudno glavo. Zaželi si pa miru, tako si ga zaželi kot skesan grešnik sprave z Bogom. Moj zadnji up je tu. Prosil sem že mnogokje, pa so mi odrekli. Ne odrecite mi, gospod župan! Hvaležen bom vam in vási in Bog vam poplača. Zato ne odrecite mi!“

Dve solzi sta mu kanili in spolzeli v sivo brado.

„Tone, pa mu daj!“ je posredovala županja.

„Naj bo v božjem imenu!“

„Bog vam povrni stotisočkrat!“

Tako je dobil kočo in izpolnila se mu je najbolj goreča želja.

Mesec dni jo je krpal in nosil skupaj priberačene žaganice, slamo, les. Zvedavo so ga gledali vaščani in se posmehovali.

„Od česa bo živel?“

„Morda je kak copernik“, so namigavale stare ženice.

„Ni ne, nima črnih bukev.“

„Pravijo, da plete koše in cajne; z godbo ne bo zaslužil dosti.“

„Ni slab človek, to vam rečem. Koj prvi večer sem ga spoznala, ko je prišel v vas, in mi je ugaljal. Oni teden — v sredo je bilo menda — mi je prinesel butaro drv domov. V Drevišču me je dobil. Hotela sam nesti sama, a mi ni pustil. Rekel je, da sem prešibka. Revez je, kot sem jaz,“ je pravila beračica, stara Dora.

Ivan Košir je stal ob dogotovljeni bajti. Zidovi so bili zadelani z mahom in ilovico, streha pokrita s slamo, vrata hrastova in debela, da bi jih ne odprli junak, če so bila zapahnjena.

Pogledal je po dolu in blaženost mu je sijala na obrazu. Bližal se je večer in zeleno listje je lesketalo od solnčnih žarkov.

V vas je stopal človek, močan kot hrust. Gugal se je semintja; videti je bilo, da se ga je navlekel. Čez ramo je nosil na usnjenem pasu harmoniko. Na mostu se je začuden ustavil in pogledal na bajto.

„Vraga, ali si res ti, Ivan Košir? Kaj pa uganjaš tod?“

„Bajto sem si napravil, veš, Fluc. Mir hočem imeti na stara leta.“

„Pojdi k vragu! Mir, mir! Zadovoljen sem, da se lahko klatim po svetu. Godba dobro nese. Semenj tu, semenj tam, pijača povsod in pa kos za kosom, falavs za falavsom, naj bo skrajnik ali zagozda. To je življenje. Z menoj gre veselje po svetu. Ti si velika šema, to ti moram reči, Košir. Tu prečepiš leto in dan in nihče ne izve za tvojo godbo.“

„Kdo pravi, da ne. Vsa dolina me pozna.“

„Le glej, Košir, da me ne izpodrineš, vrat ti zavijem potem. Jezen sem nate, že odkar te poznam. Ko smo skupaj godli — pet nas je bilo, saj še več — ti si vedno prvačil. Zato te nisem mogel, primojduši. Prava tutka si bil in tak ostaneš. Zaslužiš, da bi prekucnil tebe in bajto.“

Zažugal mu je, parkrat robato zaklel in jo urezal po vasi.

Solnce je tedaj zašlo in mrak je legal na dol.

II.

Ivan Košir je živel zadovoljno vse poletje in vso jesen. Hodil je po dolini in služil krajcarje s klarinetom, pletel koše in cajne in jih prodajal kmetom za nizko ceno, včasih je šel tudi v dnino. Bil je priden in skrben in pri vseh priljubljen.

Ob nedeljah so ga povabili fantje v krčmo, pa jim je zagodel. Plačali so mu za vino in je bil vesel. Ostajali so fantje takrat še na domu in pomagali gospodariti in delati. Zato je bilo več življenja in poezije v deželi.

V lunojasnih nočeh se starcu večkrat ni hotelo zaspiti. Sedel je pred kočjo, poslušal fantovsko pesem in udarjal na klarinet. Drobni glasovi so brneli nad vasjo. Včasih so bili otožni, včasih mirni in veličastni kot psalmi kralja Davida.

Ivan Košir se je zamislil v mladost. Ni bila vesela, pa mu ni bilo žal radi tega. Zgodaj se je naučil nositi križ. Zato mu ni bilo težko vse življenje.

Oče je bil godec in mati šivilja. Služila sta trd kruh. Zadovoljni so bili vendar vsi trije, dokler so bili zdravi.

Zgodilo se je pa, da je Ivan Košir zbolel. Bil je takrat star šestnajst let in je, znal že dobro na klarinet. Na smrt bolan, pa tako mlad! Življenje se mu je zdelo neizmerno lepo in hotelo se mu je živeti in delati.

Tako je ležal na postelji noč in dan. V srcu je nosil samo to željo, da bi okreval in vžival lepo mladost.

Zbudil se je nekoč sredi noči in vstala mu je v duši misel: „Moram ozdraveti.“ Oljnata luč je razsvitljevala malo sobico in metala po tleh temne obrise postelje, mize, stolov. Mati je nalahno spala. Ravno nad posteljo je visela podoba Matere božje. Ivanu Koširju se je zdelo, da ga gleda Madona z velikimi očmi in da stopa k njemu in ga dviga ter mu šepeta: „Zateci se k meni in obljubi, da boš vedno le moj in nikogar drugega!“ V polspanju je prikimal in obljubil, da bo vedno Njen. Ni se zavedal ne besedi in ne obljube, a vendar jo je držal celo življenje.

Ozdravel je in bil je prepričan, da je njegova usoda zvezana s priprošnjo Marijino.

Do dvajsetega leta je živel pri starših. Potem je vzel palico v roko, klarinet pod pazduho in jo udaril v svet. Matere in očeta pa ni videl več.

Mlad je bil in močan. Delal je tuintam nekaj časa, igral na klarinet po vaseh ali se priklopil večji muzikantarski družbi. Vesel je bil in ni mislil na bodočnost.

Tiste dni se je zaljubil. Videl je tako drobno in lepo dekle, da mu je srce zadrhtelo prvi trenotek. Bilo je ubožno tisto dekle in je služilo v trgu. Razložil ji je svojo ljubezen in hrepenenje. Dekle ga je ljubilo; še sam ni vedel, kako ga je ljubilo.

Tako sta sedela včasih tam za trgov ob reki, in njena sestričina Jelica je bila zraven. Klarinet je imel s seboj in je zaigral. Brneli so glasovi čez reko in dekleti sta poslušali s sklonjenima glavama.

„Ali ni lepo, Marica?“

„Lepo.“

Reka je šumela. Zaganjali so se mogočni valovi in penili ob bregovih. Nizke vrbe so trepetale in se neprestano pripogibale, topoli so dremali in kimali melanholično. V grmovju so peli ptiči, čez plan so odmevali glasovi fantovske pesmi; izgubljali so se nad gozdom.

Ti moja ženica boš,
jaz pa bom tvoj mož.

Tam onkraj reke je stopal poreden fantalin; zasmejal se je škodoželjno in zavpil:

„Dobro srečo!“

„Marica, ali vidiš, kako so nama nevošljivi!“

„Jaz vama nisem. Vso srečo naj vama podeli nebo!“

Jelica ju je pogledala s svojimi črnimi očmi in naslonila drobni obrazek na Maričino ramo. Njena glava je bila popolnoma podobna glavi petnajstletnega ciganskega dekleta. Vse je bilo črno: oči, lasje, obraz temen in ogorel od solnca.

„Otrok, kako te imam rada!“

Poljubila jo je na usta.

Čez noč je prišlo spoznanje. Zbudil se je iz sanj.

„Ne smem, grozno!“

Izginil je še tisto noč in se ni vrnil nikdar. Dekle je mislilo, da se je norčeval, ker ni videlo njegovega srca in otožne duše. Jokalo je morda dekle, dokler ni prišel drug ženin in jo odpeljal pred oltar.

Šel je Ivan Košir naprej po svetu in pel veselo in žalostno, kakor je bila minuta. Zaljubil se pa od takrat več ni. V duši je nosil žalostni obraz prvega dekleta.

„Vedno naprej, kamorkoli! Godec sem, ves svet je moj dom.“

Tako se je postaral in utrudil od hoje in dela.

Brenkale so strune nad vasjo, blede mesečina je odevala ves dol v tajinstveni pajčolan. Potok je šumel kraj cerkve in poredno skakljal čez kamenje in skale.

„Hvala Bogu, da mi je dal tako miren kot na stara leta. Ah, kako je prijetno, če ima človek svoj domek!“

Tako je pričakoval zime. Nanesel si je drv, preskrbel živeža, vrbovja in viter, da je mogel plesti koše in cajne.

Nekega večera pa je zopet potrkal na hrastove duri godec Fluc. Pijan je bil in je debelo klet, ker mu Ivan Košir ni takoj odprl.

„No, hudiča, ali si se vendar zganil? Klada lena, doma čepiš cele dneve.“

„Zadnjič si se bal, da te izpodrinem. Zdaj ti pa ni prav, ker ti dajem priliko, da zaslužiš kolikor hočeš.“

„Včasih sem več zaslužil. Odkar si si postavil to kolibo, je reva. Tam jeseni bi te bil najrajši preklestil.“

Tulila je zunaj burja in škripala z drevesnimi vejami.

Sedel je Fluc na klop in začel hripavo peti:

Povsod me poznajo,
da vinski sem brat.

Prav prijetna toplota je bila v kuhinji in Flucu se je rodila lepa misel:

„Dobro bi bilo, če bi imel takole bajto, posebno pozimi, ko me zebe spredaj in zadaj.“

„Kajne Fluc, po moji bajti te skomina?“

„Pasja duša, ali misliš, da ne morem — — Če ne boš lepo ponižen, te spodim. Veš, jezen sem nate od nekdanj, ker si prava tutka. Pravil sem ti to že enkrat.“

„Fluc, imej pamet, drugače pojdi!“

„Jaz da bi šel! Čakaj, zdaj boš videl vraga.“

„Miruj, Fluc, ti si pijan.“

Fluc je stegnil svoje lopataste roke po Koširju, odprl duri in ga pahnil na plano.

„Na, zdaj imaš zadosti. Ne prikaži se več!“

Legel je na klop in zaspal. Ivan Košir se je težko pobral, ker je bil ves pobit in krvav. Lezel je počasi k županu in mu povedal vso zgodbo.

„To je lump! Po orožnike pošljem.“

„Ni treba, gospod župan!“

„Pokličem pa Blažvega Štefana in Matijčkovega Toneta, ki sta najmočnejša v vasi. Ta dva ga nabrišeta in vržeta iz bajte kot mlado mačko.“

„Tako, da, tako. Hvaležen vam bom.“

Prišla sta fanta, zgrabila Fluca vsak za eno roko in ga postavila v sneg, dasi se je branil na vse kriplje.

„Iz vasi, takoj! Kaj, ljudi boš pobijal, lump!“

Blažev Štefan mu je pripeljal dve prek glave, da se je prekucnil.

„Pustita me, vraga! Ali ne vesta, kaj sem lani storil na Štajerskem? Oklofotal sem nekega golo-bradca. Postavljal se je in zval, da me vrže ob tla. Udaril me je po hrbtu, kot bi me ujedla podrepna muha. Jaz, Fluc, sem mu pa pripeljal tri po glavi, da me bo pomnil. Štiri mesece s postom sem dobil. To je bila krivica, primojduši, da je bila Ivan Košir, ti tutka, rečem ti to: Pripravljen bodi. Z Bogom! Vrnem se, pa ne boš vedel kdaj.“

Odkuril jo je iz vasi; zapletale so se mu noge in od daleč so se čuli glasovi:

Naj pride žandar,
hudič in birič,
Fluc se ne boji nič.

III.

Spomladi je kupil Ivan Košir kozo.

„Kdo bo živel brez mleka?“ si je mislil.

Rad je imel rogato žival in ji donášal piče ali jo gonil v grmovje ob poti, kjer mu je občina dovolila pašo.

Na Fluca je popolnoma pozabil.

„Hudega mu nisem storil. Svojo pravico sem iskal. Kaj mi more?“

Bil je v zavesti, da je nedolžen, in je živel zadovoljno kot nikoli od svojega dvajsetega leta, ko se je bil zaljubil v lepo Marico.

Nekega jutra je vstal in pogrešil klarinet. Raztužilo se mu je srce, kot bi ga bila pičila kača.

„Fluc mi ga je ukradel. Skozi okno je moral zlezti v koč. Ali preozko je. Toda lump je lump. Bog mu odpusti! Jaz imam vendar svoj dom, on ga pa nima. — A morda pa ni bil on.“

In res se je motil Ivan Košir, bogve kje je blodil tedaj Fluc.

Živel je bolj otožno življenje brez klarineta, ki mu je krajšal marsikatero uro, dokler ni kupil drugega.

Spoprijateljil se je docela z vaščani in popestoval tej in oni materi otroka.

Če se je prepiral čevljar Jež s svojo ženo, ju je miril.

„Fej te bodi lenoba! Še skuhaš mi ne. Človek trpi in vleče, ti pa ležiš in se debeliš.“

„Suša suha, jezik za zobe! Zakaj si me pa vzela?“

„Saj si se mi ponujala. Mislil sem, da si angel, pa si — — —“

Prišel je Ivan Košir okrog vogla in ju potolažil in spravil.

„Jež, ne tepe žene! Ali ne veš, da je dar božji?“

„Pojdite, pojdite vi in dar božji! Lahko tako govorite, ker se niste nikdar križali z babjim jezikom.“

Ivan Košir je zaigral, da so se vzdignile Ježu pete in je prijel ženo okrog pasu in zaplesal, kot bi bil star dvajset let.

„Kam sta pa dela otroke?“

„Iz šole jih še ni.“

„Tako. Le potolažite se in ne prepirajte se več!“

Mahnil jo je po vasi in se pogovoril s tem in onim.

„Kako je, Dora? Ali ti je dolg čas?“

„Starost, starost, Janez. Kmalu me poneso tje k Sv. Danijelu.“

„Saj še ni tako hudo. Zdrava si še vedno.“

„Hvala Bogu, še, še. Kaj pa ti? Ali ima kozika dosti mleka?“

„Zdaj še en liter. Tje v jesen bo storila.“

In prišla je jesen in mrzli vetrovi so zaveli od gora. Ivan Košir je pridno pripravljaval drva, vrbovje in vitre za zimo.

Zgodilo pa se je tedaj, da mu je poginila koza —

Vsa vas je takoj izvedela. Prihiteli so otroci in gledali.

„Uboga žival!“

„Kar je, je,“ je rekel Blažev Štefan. „Vsak mora enkrat končati! Tako je. Kaj pa v vojski, ko švigajo krogle mimo ušes. Bil sem tam in vem, kaj se to pravi.“

Prišel je Ukmarjev France in ji odrl kožo.

„Škoda, škoda! Kaj hočemo, nesreča nikoli ne počiva.“

Ivan Košir je izkopal globoko jamo tam za bajto in vrgel vanjo kozo. Pomagali so mu otroci kopati in zasuti. Mrzla burja je brila in pot mu je lil raz megleno, turobno čelo.

Živel je dalje, a življenje je bilo žalostno. Pletel je koše in cajne in se grel za ognjem. Postaral se je hudo tiste dni.

Zunaj je lahno naletaval sneg. Zbudil se je Ivan Košir tedaj sredi noči. Udaril je nekdo po durih in zaklical skozi okno:

„Dobro se grej, tutka!“

Zasmejal se je po satansko Fluc in izginil v noči. Bil je pijan zvečer in stari spomini so se vrnili.

„Nocoj mu zagodem eno.“

In zapalil mu je bajto.

Ivan Košir se je komaj zavedel.

„Bog se usmili! Kaj je to? Gori, gori!“

Svetilo se je zunaj; grozna slutnja se ga je pojavila. Hitel je vun.

Vsa streha je bila v plamenu. Pulil si je lase, vpil, klical in dirjal napol oblečen v metežu v vas. Bil je kot nor in ni vedel, kaj počenja.

„Gori, gori, moja bajta gori!“

Na vsako hišo je potrkal z vso močjo in zbudil ljudi.

Zazvonilo je plat zvona in vaščani so prihiteli k bajti. Velik plamen se je dvigal proti nebu in iskre je nosila burjica na vse strani.

„Da bi se le druge hiše ne vnele! Bog nas varuj in sv. Florijan! Kako ste pa delali z ognjem, da se je zažgalo.“

„Saj nisem jaz, Fluc, Fluc,“ je vpil Ivan Košir. Strah in groza je bila na obrazih.

Vsako hišo v bližini so stražili možje in fantje. Ali bili so lahko brez skrbi, ker so bile strehe pokrite s snegom.

„Gasite, gasite!“ je vpil Ivan Košir in letal semintja.

Metali so vodo in sneg v plamen. Bilo je zaman. Gost dim se je valil pri oknih iz hiše.

Spomnil se je tedaj Ivan Košir, da je pustil v hiši klarinet in nekaj denarja. Posteljo in drugo drobnarijo so znesli vun.

„Moj denar, moj klarinet!“

Brez glave je dirjal v kuhinjo.

„Držite ga, držite ga!“

Vse je napeto gledalo na vrata, iz katerih se je valil siv dim. Ves osmojen in črn je prihitel vun. Vrgel je klarinet in majhen mošnjiček na tla in se zgrudil poleg v sneg.

Nesli so ga na posteljo k županu.

Do jutra se ni zavedel. Opeknel se je bil hudo po obrazu in rokah in premrazil v hudi zimi.

Poklicali so duhovnika. Ivan Košir se je lepo izpovedal in spravil z Bogom.

Potem se je pa hitro bližala zadnja ura.

Stara Dora je bila pri postelji in se pogovarjala z njim. Vse molitve je zmolila, kar jih je znala.

Ivan Košir je molil v groznih bolečinah natihem za njo. Kmalu je začel blesti. Vpil je in se jezil in govoril o ognju in o Flucu.

Pred smrtjo se je umiril.

„Hudo je umirati brez svojcev in pod tujo streho,“ je šepnil.

„Res je, Janez. Pa saj ni ta svet naš dom.“

„Res je, pa vendar — Dora, če vidiš kdaj Fluca, reci, da sem mu odpustil.“

„Že dobro, Janez.“

Začela je moliti rožni venec.

Pol ure potem je umrl — — —

Fluca so prijeli orožniki. Ko je presedel, se ni več vrnil v dolino. Pravili so, da je izdihnil v tujini. Napil se je in zmrznil v ob cestnem jarku.

* * *

Moj Bog, kako je čudno naše življenje! Kot izgubljeni sinovi lazimo po svetu in iščemo miru. Ko ga ne najdemo, se spomnimo, da je treba doma. Zahrepenimo po njem in v dušah se nam rodi molitev mladih dni: „Oče naš, ki si v nebesih.“

ŠTUDIJA

M. GASPARI